

FUNDACIÓ MARE DE DÉU DE FÀTIMA

Àmbit geogràfic: Local

Forma jurídica: Fundació

Seu social: Barcelona

- 84 persones treballadores
- 8 persones treballadores pertanyents a col·lectius en risc d'exclusió social
- 22 persones voluntàries

NOMBRE ACTUAL DE PERSONES ATESES EN ELS SERVEIS D'ATENCIÓ A LES PERSONES:

- 1 a serveis a la infància i la joventut
- 2 a serveis a la gent gran

www.fundaciofatima.org

Breu història de l'organització

L'entitat Mare de Déu de Fàtima va ser fundada l'any 1944 amb una clara vocació social i comunitària, centrada en l'atenció a les persones més vulnerables. Amb el pas dels anys, ha anat ampliant el seu àmbit d'actuació per donar resposta a les noves necessitats socials. L'any 1971 va iniciar la seva presència a Calella de Mar amb l'obertura del Casal Residència Mare de Déu de Fàtima, un centre dedicat a l'atenció integral de la gent gran, fomentant el benestar, l'acompanyament i l'envelliment actiu. Des de llavors, l'organització ha consolidat la seva tasca al territori, incorporant nous serveis i projectes que afavoreixen la qualitat de vida, la inclusió i la dignitat de les persones ateses. Amb un equip compromès de professionals i voluntariat, i una mirada centrada en la persona, Mare de Déu de Fàtima és avui un referent en l'àmbit social, mantenint viu l'esperit fundacional de servei i compromís amb la comunitat.

Missió

La missió de la Fundació és acollir, acompanyar i cuidar infants, joves i gent gran, proporcionant-los una llar on trobar l'estima i el suport que necessiten. Els valors que guien la seva tasca són la dedicació absoluta i la vocació de servei a les persones ateses, la calidesa en el tracte, el servei a la persona, i el compromís continuat en la transmissió de valors com l'estimació, la sinceritat, la responsabilitat, el respecte, l'espiritualitat i la justícia.

Descripció de l'activitat

Actualment, la Fundació gestiona dos serveis principals:

Llar Fàtima: Centre Residencial d'Acció Educativa (CRAE) ubicat a Barcelona, que acull infants i adolescents de 0 a 12 anys amb mesures de protecció. El centre proporciona una atenció personalitzada, fomentant el desenvolupament integral dels menors i treballant per la seva inclusió social i comunitària. Es prioritza la reunificació familiar quan és possible, o bé l'acolliment en famílies alienes.

- Casal d'Avis: Residència assistida per a persones grans situada a Calella, en funcionament des de 1976. Ofereix un espai de convivència i suport per a la gent gran, amb l'objectiu de millorar la seva qualitat de vida i promoure l'autonomia personal. Departament de
- La Fundació depèn del Protectorat de l'Arquebisbat de Barcelona i està inscrita al Registre d'Entitats Religioses del Ministeri de Justícia des de 1987. Amb una estructura organitzativa sòlida i un equip professional compromès, la Fundació Mare de Déu de Fàtima continua treballant per atendre les necessitats dels més vulnerables, promovent valors de solidaritat, respecte i dignitat humana.

DESCRIPCIÓ DE LA INICIATIVA PROPOSADA

HABITAR LA VELLESA

Breu descripció

Habitar la vellesa és una iniciativa psicosocial desenvolupada al Casal Fàtima de Calella que reivindica les necessitats psicoemocionals i els drets de les persones grans institucionalitzades, des d'una mirada centrada en la persona. El projecte parteix del model d'Atenció Centrada en la Persona de Kitwood, que posa al centre necessitats com el confort, la identitat, la vinculació, l'ocupació significativa o l'aferrament, i hi incorpora valors com l'alegria i la participació ciutadana com a elements clau per a una vellesa digna i plena de sentit.

A través d'una metodologia innovadora que incorpora de grups de reflexió, creació artística i pràctiques corporals, les persones residents identifiquen de manera col·lectiva com viuen aquestes necessitats dins la institució i elaboren narratives simbòliques per visibilitzar-les. El procés compta amb la col·laboració d'artistes professionals que fan una intervenció directa amb els residents i les seves famílies per afavorir la interacció sobretot amb els residents amb deteriorament cognitiu i demències avançades. El projecte culmina en una exposició pública oberta a la ciutadania que convida a repensar el lloc que ocupa la vellesa dins la societat.

El projecte promou una imatge activa, creativa i participativa de les persones grans, combat la soledat no volguda i facilita espais d'expressió i reconeixement, posicionant la residència com un espai on es poden continuar generant vincles, sent útils i tenint experiències significatives a l'últim tram de la vida.

Aportació de valor de la iniciativa

Habitar la vellesa aporta valor en reconèixer la dimensió emocional i relacional de les persones grans institucionalitzades, sovint invisibilitzada. Ofereix espais de creació i diàleg on poden expressar com viuen les seves necessitats, participant activament en la transformació de l'entorn residencial. El projecte incideix tant en la qualitat de vida dels residents com en la mirada que la comunitat té envers la vellesa. La metodologia combina l'art, la reflexió col·lectiva, psicomotricitat vivencial i participació ciutadana, creant noves narratives sobre la vellesa, allunyades del paternalisme o la visió assistencialista. També reforça la implicació de les famílies i el personal, i genera un impacte social tangible a través d'accions obertes com l'exposició final. A més, Habitar la vellesa és un model replicable que posa en valor el dret a continuar sent, vinculant i participant malgrat la dependència o les limitacions físiques i/o cognitives.

Necessitat a la qual respon

Habitar la vellesa respon a la necessitat d'humanitzar l'atenció a les persones grans en situació de dependència, especialment aquelles que viuen en institucions. Malgrat els avanços en el model d'Atenció Centrada en la Persona, sovint es deixen de banda dimensions com l'aferrament, la identitat, el confort emocional o la participació. Això pot afavorir processos de desvinculació social, sentiments de pèrdua de sentit, i una vivència de la vellesa com una etapa d'espera i renúncia. A més, moltes d'aquestes persones conviuen amb deterioraments cognitius, demències o trastorns de salut mental que dificulten la comunicació tradicional. El projecte també dona resposta a la soledat no volguda, que es pot donar fins i tot en contextos col·lectius, i a la manca de reconeixement social del valor de les persones institucionalitzades. Habitar la vellesa crea espais on aquestes persones poden expressar-se i ser escoltades, promovent el seu benestar i generant canvis en l'entorn, en les famílies i en la comunitat. És una proposta transformadora que reivindica el dret a viure amb sentit fins al final.

Principals objectius assolits

Habitar la vellesa ha tingut un impacte emocional positiu en els residents del Casal i en les seves famílies, ha aconseguit obrir espais de reflexió i expressió significatius per a persones institucionalitzades, moltes d'elles amb deteriorament cognitiu o trastorns de salut mental. A través de metodologies creatives i grupals, s'han explorat les necessitats psicoemocionals que defensa el model ACP —com l'aferrament, la identitat o el confort—, generant relats i obres que posen en valor les seves vivències. S'ha produït una exposició col·lectiva en un espai públic emblemàtic de la ciutat, afavorint la participació ciutadana i el reconeixement social de les persones grans on hi ha assistit més de 400 persones. El projecte ha promogut vincles més pròxims entre residents, professionals i famílies, facilitant un canvi en la mirada cap a les capacitats i desitjos de les persones. També s'ha despertat l'interès d'entitats com FEATE en col·laborar i treballar en xarxa, consolidant-se com una experiència innovadora en l'àmbit psicosocial. Els residents han participat com a protagonistes i creadors, i no només com a receptors d'activitats, generant benestar, autoestima i sentit de pertinença.

Principals resultats obtinguts

El projecte ha implicat 45 residents, 10 familiars, 5 professionals, 3 artistes externs, 2 estudiants de màster i 15 voluntaris. S'han dut a terme més de 25 sessions grupals de reflexió i creació, amb una mitjana de participació del 80%. S'han recollit relats personals, metàfores i reflexions sobre les necessitats universals de les persones grans. A nivell qualitatiu, s'ha observat un augment del benestar emocional, major iniciativa i expressió de desitjos personals, així com una millora en les relacions entre residents i professionals. La participació activa a l'exposició ha

generat orgull i sentit de pertinença. S'han creat 6 obres artístiques col·lectives i una instal·lació simbòlica, visitada per més de 400 persones. El projecte ha estat valorat molt positivament pels assistents a la mostra, i ha obert línies de col·laboració amb entitats del sector i institucions acadèmiques. També ha tingut impacte en la mateixa institució, promovent una mirada més centrada en la persona.

Abast de l'experiència

Habitar la vellesa s'ha desenvolupat al Casal Fàtima, residència per a persones grans a Calella, amb una alta prevalença de demències i situacions de dependència. L'experiència ha impactat directament en la comunitat del centre i en el municipi, a través de l'exposició pública i la implicació d'agents locals, ajuntament i mitjans de comunicació. També ha generat interès més enllà de l'àmbit local, amb visites de professionals d'altres centres i estudiants de màster que han iniciat estudis sobre el projecte. A més, ha servit de model per a noves iniciatives centrades en les arts i la participació en entorns residencials, i ha obert la porta a col·laboracions amb entitats. L'experiència és transferible i adaptable a altres centres, especialment aquells que vulguin posar en pràctica el model ACP amb una mirada creativa i comunitària.

Persones implicades en l'experiència:

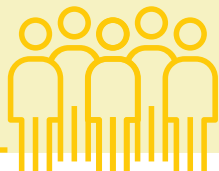
Treballadores: 6

Membres equips directius: 2

Ateses: 47

Voluntàries: 4

Altres: 2 ()

Principals factors clau d'èxit

L'èxit del projecte Habitar la vellesa rau en la combinació d'una mirada profunda i respectuosa cap a les persones grans amb una metodologia creativa, flexible i vivencial. L'ús de l'art com a llenguatge facilita la inclusió de persones amb demències, cosa que permet expressar emocions, valors i necessitats més enllà de la paraula. Els grups de reflexió han afavorit l'escolta activa i la participació significativa dels residents. Un altre factor clau ha estat la implicació transversal de l'equip professional, així com la col·laboració amb artistes i agents comunitaris. El suport institucional i la valoració positiva de famílies, professionals i participants han estat determinants. La capacitat del projecte per generar sentit, emoció i vincle ha impulsat transformacions internes i ha deixat una empremta visible a l'organització i a la comunitat.

Dificultats i reptes superats

Un dels principals reptes ha estat garantir la participació activa de persones amb deteriorament cognitiu o greus dificultats comunicatives. Per superar-ho, s'ha adaptat el llenguatge, el ritme de les sessions i les propostes creatives, treballant des del cos, la mirada i l'emoció. La implicació de tot l'equip ha estat clau per obrir camí a noves formes d'intervenció. La logística de l'exposició (transport, muntatge, accessibilitat) va suposar un repte important, resolt amb aliances externes i voluntariat. Un altre desafiament ha estat sensibilitzar l'entorn sobre la importància de la mirada centrada en la persona més enllà del discurs, mostrant el valor transformador de l'art i de la participació real en entorns residencials. Un altre repte és integrar perfils de residents amb diferents patologies i discapacitats, adaptar els grups i les metodologies per poder tenir un abast més ampli i poder implicar a tots els residents, inclús a aquells que sovint són invisibilitats per les seves afectacions cognitivament.

Elements innovadors que aporta la iniciativa

Habitar la vellesa aporta una innovació metodològica en l'aplicació del model d'Atenció Centrada en la Persona, incorporant l'art com a eina per identificar i expressar les necessitats universals (identitat, confort, vinculació, ocupació, etc.). A diferència d'altres intervencions creatives puntuals, el projecte se sosté en una mirada sistèmica i a llarg termini, que transforma la manera com es relacionen les persones dins la institució. L'aposta per la coproducció (residents, artistes, professionals) genera espais d'autenticitat i trenca amb la visió assistencialista aportant un component experiencial i de creixement personal pels participants. A més, la dimensió comunitària i pública del projecte visibilitza i dignifica els residents com a ciutadans amb drets que sovint han estat vulnerats. S'han treballat, també, línies específiques amb persones amb demència avançada, amb tècniques adaptades a la seva manera de percebre i comunicar. El projecte ha generat protocols replicables per a professionals, i ha estat objecte d'interès acadèmic i sectorial.

Principals factors que permeten la transferència i replicabilitat

La replicabilitat del projecte és possible gràcies a diversos factors: en primer lloc, el seu arrelament en el model ACP, reconegut al món residencial. Les metodologies utilitzades, grups de reflexió, art comunitari, psicomotricitat, exposicions col·lectives, són adaptables a diferents realitats, amb recursos limitats. El projecte compta amb materials de suport, guions de dinàmiques, formació per a professionals i documentació audiovisual que faciliten la transferència. A més, posa el focus en el procés més que en els resultats, fet que permet ajustar-lo a diferents nivells de capacitat o contextos institucionals. La col·laboració amb artistes i entitats locals és fàcilment extrapolable i potencia l'obertura dels centres a la comunitat. Finalment, el reconeixement que ha tingut dins del sector afavoreix la seva difusió i legitimitat. Habitar la vellesa pot ser implementat en altres residències com a eina d'humanització, visibilització i empoderament.